

1. Ho
2. Ho
3. Ho
4. Ho
5. Ho
6. Ho
7. Ho
8. Ho
9. Ho
10. Ho
11. Ho
12. Ho
13. Ho
14. Ho
15. Ho
16. Ho

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
FEBRIBUS CONTINUIS
PAROXYZANTIBUS 6
SEU
INTERMITTENTIBUS EXTENSIS

QUAM
SUMMI NUMINIS AUSPICIO
CONSENTIENTE
GRATIOSA FACULTATE MEDICA
PRO GRADU DOCTORIS
SUMMISQUE IN ARTE SALUTARI HONORIBUS
JURIBUS ET PRIVILEGIIS
IMPETRANDIS

H. L. Q. C.

DIE XXIX. AUGUSTI A. MDCCCLXXI.

SOLENNI ERUDITORUM EXAMINI VENTILANDAM SISTIT
AUCTOR RESPONSURUS

HENR. CHRISTIANUS HÖRLE
VORMATIENSIS.

ARGENTORATI

Ex Officina Universitatis Heitziana.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and appears to be a formal document or record.

CELSISSIMO
ATQUE
ILLUSTRISSIMO
COMITI AC DOMINO
DOMINO
CAR. FRIDERICO
WILHELMO
S. R. I. COMITI LINANGÆ,
DAGSBURGI,
DYNASTÆ IN ASPERMONT
&c. &c.

SAC. CÆS. MAJ. ACTUALI CAMERARIO, DIVI
HUBERTI NEC NON ELECTORALIS
ORDINIS PALATINI A LEONE AUREO
NUNCUPATI EQUITI
TORQUATO

DISSERTATIONEM

HANCCE

INAUGURALEM

SUBMISSO ANIMI CULTU

DAT, DEDICAT, CONSECRAT

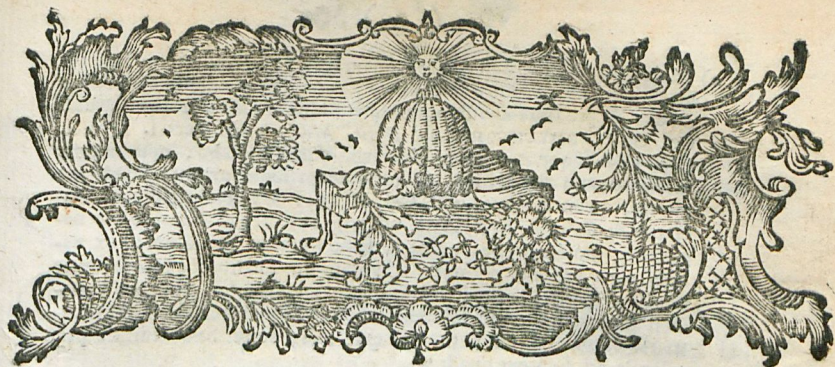
HENRICUS CHRISTIANUS HOERLE

Serena admittas fronte, COMES ILLUSTRIS-
SIME! hoc, quicquid devotissimae mentis esse licuit.
Insigni Tua Clementia confisus, tenues has Studiorum
meorum primitias tanquam ingenium observantiae meae
documentum, meique animi devotissimi pignus, ILLU-
STRISSIMO NOMINI TUO glorioso consecrare
ausus sum. Laeto adgredior animo laborem, quum
eximia Tua in Litteras earumque Cultores propensio
nobis sit manifestissima. Accipe itaque, COMES
CLEMENTISSIME! quod munusculum, ceu tesse-
ram & symbolum devotissimi animi offero, indulgen-
tissima mente. Quod reliquum est, Summum Numen

*iteratis vicibus adorabo, ut Te in FAMILIAE
CLEMENTISSIMAE Decus ac Ornamentum,
omniumque, quos subditos regis, Florem, Spem ac
Salutem, litteratorum maximum Solamen & Refugium,
pietatis Augmentum, denique si & hoc addere licet,
praesidii & summi erga me favoris Auctorem, per lon-
gum annorum firma felicissimum atque incolumem con-
servet. Vale! Argentorati Anno MDCCLXXI.*

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
FEBRIBUS CONTINUIS
PAROXYZANTIBUS s. INTERMITTENTIBUS
EXTENSIS.

§. I.

Præternaturalis illa corporis humani constitutio, motum sanguinis progressivum vario tempore, vario gradu alterans, modo horrorem & frigus, modo calorem intensiorem adferens; cum pulsu ut plurimum celeri & frequente, & symptomatum de actionum omnis generis diversa læsione ac depravatione testantium vario concursu *Febris a)* nuncupari solet.

△

a) Malui sic *Febrem* describere, quam casto (ut plurimum fieri solet) conamine definire. cum consentientibus omnibus Medicis natura & proxima causa universalis hujus morbi alte lateat, vid. Cel. OOSTERDYCKSCHACHT *Instit. Med. Pract.* Sect. I. Libr. I. Cap. I. ideoque nec illam hic quaestionem agitabo, num naturae instrumentum sit *Febris*, & ut quidem loqui amant, Medicina potius, quam morbus; vid. Cel. WERLHOF. celebratissimus *Tractatus de Febris* Sect. IV. §. II. pag 131. seqq. Nemo certe negaverit, morbum esse, eumque saepe numero exitiosum; ex eadem vero ratione naturam actuosam in qualibet exacerbatione febrili evidente conspiciendam esse patet; morbus enim est certamen naturae propriam salutem propugnantis secundum Jll. GAUBIUM *Instit. Patol.* §. 51. Si quae alia, certe haec definitio praereliquis ad *Febrem* quadrat.

§. II.

Horum motuum febrilium (§. I.) aliqua vicissitudo est, iique non raro ita alternant, ut calor vel in uno intensiois gradu perduret, ac uno impetu ad finem deducatur, vel quibusdam temporum intervallis, interpolato apyrexias spatio recurrat, quibus durantibus pulsus naturali similis est, & calor ad gradum naturae conformem redit. Hinc priori statu aegrotantem *Febre continua*, posteriori vero *intermittente* laborantem saluare Medici solent.

§. III.

Ista vero periodi morbosi pars, qua adfectio intenditur, exacerbatur, & certis temporibus intensior redit, cujus tamen duratio nullo temporis limite circumscripta est, dicitur *paroxysmus* b). Hic igitur ubi post certa durationis intervalla aliquo modo remittit iterumque mox exacerbatur, ita, ut antequam alter paroxysmorum desinat, alter incipiat, indolem exquisitae *Febris* continuae

(3)

(§. II.) exiit Febris, ac cum intermittente (§. cit.) conspirat; hinc ad *continuarum paroxyzantium* f. *intermittentium extensarum* indolem proxime accedit.

b) In omni intermittente Febre *αἰσθητικῆς*, paroxysmum, circuitum & intervallum distinguit Cel. OOSTERDYCKSCHACHT *Libr. & loc. cit.* Cap. VII. §. 2.

§. IV.

Est itaque *Febris continua paroxyzans* f. *intermittens extensa* ejus naturæ, ut fere semper initio suo aliquid secum ferat ad continui indolem accedens c); cujus tamen paroxyfini ultra solitum tempus excurrunt d), dum febriles motus nunquam plane remittunt, sed tantum exacerbationes novas cum frigore & horrore periodice quidem, non vero statis temporibus proferunt. Vocatur ab aliis *subcontinua*, *remittens*, *subintrans* e). Differt tamen a Febre intermittente tertiana duplici, in qua non singuli paroxyfini, sed alterni sibi respondent; porro differt a Febre intermittente quotidiana exquisita, quæ rarissima est, ordinarie tempore matutino f. vespertino invadit, quotidie exacerbatur & post justa durationis intervalla remittit.

c) Ita monuit Jll. SYDENHAM. *Observ. Med.* Sect. I. Cap. V. ubi illud in autumnalibus epidemicis ita evenire docet.

d) Docente jam CELSO, cui hæc Febris, uti reliquis veteribus, *ἡμικτηνῆς* sive semitertiana audiebat, *de Medic.* Libr. III. Cap. 8.

e) Veteribus semitertianam audiisse Febrem nostram testatur mox cit. CELSI locus & alius GALENI *de different. Febr.* Libr. II. Cap. VII. ita & inter recentiores Cel. MEAD. *Monit. & Præcept. Med.* Sect. VIII. Opp. omni pag. 473. & c. OOSTERDYCKSCHACHT *Libr. & loc. cit.* Cap. IX. Subcontinua malignans est Cl. TORTI *Therap. Speciali* Libr. III. Cap. I. pag. 143. & seqq. & Libr. V. Cap. V. Subintrans LAZAR. RIVER. *Prax. Med.* Libr. XVII. Sect. II.

Cap. III. pag. 437. Semitertiana, tertiana continua duplex Cel. WERLHOFF. *Observat. de Febris* Sect. II. §. 7. pag. 61. Quotidiana deceptiva Cel. SAUVAGES *Nosol. Meth.* Cl. II. Ord. III. Gen. IX. Spec. 2. huc & hemitritæa notha Gen. XVII. Spec. 9. Tritæophia deceptiva Gen. VII. Spec. 10, & Tertiana notha Gen. X. Spec. 2. apud Eundem.

§. V.

Duplex itaque revera est Febris *continua paroxysans* (§. IV.), certo veluti connubio juncta, nempe ex *continua* (§. II.) & *intermittente* (§. cit.) conflata, quæ ut rarius accidit, ita difficiliter noscitur f).

f) Ex continua quotidiana & intermittente tertiana componi GALENI sententia est, vid. *loc. cit.* & sic sibi invicem nubere continuas cum intermittentibus omnis generis SYLVIVS docet *Libr. citat.* Cap. XXVII. §. 12. aliis placet, continuam esse intermittentium catenam articulis quasi inter se junctam, ut nulla adpareat apyrexia e. gr. Jll. SYDENHAM *l. cit.* Jll. VAN SWIETEN *Comment. in Bærbav.* Tom. II. §. 748. & Cl. WERLHOFF. *l. cit.* Cl. TORTI ex intermittentium genere esse existimat, prone vero in continuam degenerantem *Libr. V. Cap. V.* Qua vero ratione hæc inter se concilianda; facile existimo, cum re convenient. verbis tantum dissentiant, continui quid certe ex omnium consensu in hac Febre conspicitur.

§. VI.

Ingruit hæc Febris g) tensionibus artuum, crebris oscitationibus & pandiculationibus, mox ubi irvasio infat, densari habitus corporis externus videtur, homo pallere incipit, & mox refrigerationis sensum a lumborum dorsique regione exortum & totum corpus percurrentem sentit, initio quidem unius horæ talique motu, qui reptatum formicarum imitatur; mox tamen frigus sensibilius evadit ac per gradus increfcit, ut homo toto

corpore exhorrescat, contremiscat, dentibus strideat. Sequitur tandem summus frigoris gradus, scilicet rigor, quo quidem non amplius quidem contremiscit, sed præ frigore totus torpidus & ad sensum motumque inhabilisprehenditur æger. Atque hic est primus quasi æstus Febris, s. *principium*, quod alios lenius & benignius habet, alios gravius & diutius detinere solet.

g) Febris hujus ingressum, agmen ac decrementum pulchre perhibet TORTI *Libr. 3^a loc. cit.* ut & *Libr. IV. Cap. V.* quo loco plures de ea historias narrat. vid. & RIVER. *Prax. Med. l. c. Cap. VII.* ubi de Hemitriteo loquitur, quem cum veteribus ex continua & intermittente compositum facit, eandem enim esse subintrantem sive subcontinuum Autorum (vid. not e) cum hemitritea demonstrat Cl. TORTI *Therap. spec. Libr. V. Cap. V. pag. 317. & seqq.*

§. VII.

Hoc frigus per horæ spatium plerumque durat, raro breviori tempore aut longiori percipitur. Post frigus subsequitur *languor* quidem corporis, quasi prostratus homo esset, adjuncto fastidio & nausea, sæpe in vomitum abeunte, aut evacuationem alvinam producente.

§. VIII.

Pulsus toto hoc tempore primo parvus vix perceptibilis & tardus, tum celer & satis frequens.

§. IX.

Subsequitur *æstus*, quo habitus corporis antea pallidus & collapsus nunc sensim coloratur & incalcescit. Ita vero succedit hic calor per gradus, ut tandem æger incredibilem æstum sentiat siccum cum inquietudine insigni,

siti, siccitate oris. Pulsus tunc est magnus, plenus, celer & frequens. Atque si per horas duodecim & ultra hominem detinuit, tandem decedit succedente, qui illum sensim dissipat, *judore spontaneo* in juvenibus & succulentis fatis largo.

§. X.

Quando jam finito frigore ad æstum ægrotus transit, tunc est *incrementum* morbi, ubi æstus maxime urget, is *status* dicitur. Decrementum vero supputatur ab illo momento, quo habitus corporis externus laxatur atque transpiratio & sudor primum percipiuntur.

§. XI.

Declinante paroxysmo (§. III.) corpus ad statum naturali similem redire videtur, nisi quod toto illo schemate actiones naturales ut plurimum in tantum læsæ sint, ut certos cibos & potus abhorreant pessimeque ferant ægrotantes, ut & plerique durante Febre marcescant & extenuentur. Animales etiam actiones admodum languent, ita, ut homo nulli serio negotio tunc aptus inveniatur.

§. XII.

Vix autem Febris descripta (§. V. VI. VII. VIII. IX. X. XI.) per aliquot horas ab exacerbationibus suis paululum *remittit*, nec ad plenariam intermissionem (§. II.) unquam pervenit, sed novis ac intensioribus insultibus cum frigore nempe & horrore ac subsequente æstu insigni de novo invadit ægros. Hinc postulari nequit, ut ex prima morbi accessione Medicus possit prædicere, qualis futura sit Febris etiam non expectata altera accessione *b*).

b) Difficillimam esse diagnofin noſtræ Febris & veterum & recentiorum Scriptorum testimonia confirmant, vid. CELSUS Libr. III. Cap. 8. JLL. SYDENHAM. Jll. VAN SWIETEN & Cel. SAUVAGES locc. citt.

§. XIII.

Gravior deprehenditur ſtatus, ſi paroxyſmus horas duodecim excedit, aut ſymptomata graviora, ut convulſiones epilepticæ, delirium, ſopor continuus, exceſſiva cephalalgia, virium omnimoda proſtratio accedat, vel urina craſſa, coloris ſaturate rubri, crocei lixivii. in quibusdam etiam ad nigrorem vergentis, valde foetens, hypotaſi lateritia inſignis & præſertim cum frequenti miſturitione & dyſuria aut ſtranguria prodiens, obviam fiat i).

2) Multos alioquin ſui generis morbos Febrî poſſe adjungi, ſive quoque ejus perſonam induere pulchre oſtendit Cl. MORTON de Febribus Exercit. I. Cap. IX. & Exercit. II. Cap. XI. præſertim apoplecticæ Febres atro carbone notandæ ſunt, de quibus Cel. WERLHOFF. *Obſ. de Febrîb.* Sect. I. §. 1.

§. XIV.

Febris deſcripta (§. IV.) ſine diſcrimine omnem quidem ſexum, ætatem & corporis habitum infeſtat, ſexus tamen virilis facilius ei obnoxius eſt, quam foemininus. Familiaris quoque ætati potius conſiſtenti eſt, quam annioſiori. Item vegetiores homines magis corripit, quam ſegnioreſ ſuique incurioſos. Porro hunc morbum incurere ſolent homines nervis & viſceribus, cerebro imprimis ac hepate debilioribus inſtructi, temperamentis ſanguineo-cholerici, vel cholerico-melancholici; ad iram prompti, quibus irritabilia ſolida; fluida adeoque ad eam diſcratiam proniora ſunt, quæ a Veteribus atrabilis nomine in-

signita fuit, unde & viscerum robor frangitur; qui non solum insigniter plethorici sunt, verum etiam vitio simul qualitatis sanguinis, ut scorbuto laborantes; mensium & hæmorrhoidum aut aliarum excretionum turbis anomalis obnoxii; ii, quibus ulcera aut scabies male sanata, sive interdum ineptis medicationibus, præprimis calidioribus ac adstringentibus incongruis retropressa sunt, tandem & qui gravibus diætæ vitiis crassis simul terreis particulis austerisque mixtos succos generant.

§. XV.

In omni Febre duplicem observari compertum est motum, alterum a peripheria ad centrum sub frigore & horrore (§. VI. VII. VIII.), alterum a centro versus peripheriam, sub quo calor redit, intenditur, tandemque transpiratione reddita sensim defervescit (§. IX.). Prior toto genere præternaturalis est, & interdum periculum vitæ adfert *k*); alter motus in eo tantum præternaturalis est, quando mediocritatem & tranquillitatem naturæ solitam excedit. Quoniam vero isti humorum ad interiora confluxui resistit, eumque postea debellat, merito habetur pro salutari, & virium corporis intensiori tribuitur.

k) Vid. Jll. VAN SWIETEN *Comment. in Aphorismos Berh.* §. 749. hunc motum præternaturalem ideo voco, quia vim pati natura videtur, quamdiu symptomata ad agmen pergunt, proprio deinceps Marte, dum infurgit, reliquum Febris stadium persolvens.

§. XVI.

Spasmodicum illum (§. XV.) duplicis generis motum in Febre nostra (§. IV.) adesse & non frustra considerari docet attentior observatio *l*).

l) Eq

l) Eo magis hic considerandum esse duco, quod longioribus paroxysinis corporis vires infigne detrimentum patiantur necessario.

§. XVII.

Cognoscitur signis conspicuis in Febre continua paroxyzante (§. IV.) primarum viarum aliquod vitium, quod & consentientibus ventriculi visceribus commune esse videtur m), unde cum nausea, vomitibus, diarrhoeis (§. VII.), fere semper conjuncta est, & ab his rite facileque succedentibus medelam etiam sive saltem sublevationem accipit. Atque ita deducit nos hæc observatio ad inquirendum hujus Febris originem sive causam antecedentem propinquam.

m) Vid. Cel. SAUVAGES *Nosol. Meth.* Cl. II. Ord. III. Gen. X. Spec. 2. addit & nimium stragulorum calorem intermittentes in nostræ Febris genium mutare; idem testatur VAN SWIETEN *Comment.* T. II. §. 748.

§. XVIII.

Istud vero vitium (§. XVII.) vel consistit in *cruditatibus* ex diætæ variis erroribus successive collectis & in ventriculo aut duodeno ipsa mora & succorum consermentatione acrioribus redditis & corruptis, vel potissimum ex *aëris ambientis vitiiis* producitur. Hinc interdum Febrem continuam paroxyzantem perspicimus epidemice grassantem n).

n) Febris autumnalis intermittens nostræ Febris genium sæpiuscule induere autor est Jll. SYDENHAM. *Obs. Med.* Cap. V. p. m. 51. vidit, & Jll. VAN SWIETEN *l. c.* vix ætate aut autumno Cel. WERLHOFF. *Obs. de Febr.* Sect. II. §. 7. pag. 62. Julio mense præcipue notas tertianas ingruere Cel. SAUVAGES docet *l. c.* Gen. X. Spec. 2.

§. XIX.

Ita scilicet comparatum est fluidum illud catholicum, grave, mobile, elasticum, ac tanquam Chaos *o*) (ut scite a quibusdam depingitur) infinitorum corporum ipsi innantium & volitantium, quod nos ambit, & corpora nostra multis modis subit, ut nondum valeamus satis a priori pervidere, quot modis humores nostros alteret, a posteriori autem cognoscimus, quod illud nimis frequenter fiat *p*). Sic observamus alio quidem tempore illud lymphaticum genus tantum afficere, producendo gravedines, coryzas, tusses, alio glandulas colli populariter infestari, ut tonsillæ intumescant cum vicinis glandulis; rursus alio tempore bilis simul pluribus commovetur, ut icterus quidem levis in pluribus enascatur, atque simul etiam dispareat. Nec dicam de dysenteriis nunquam non epidemicis, adeoque commune aliquod vitium in aëre oberrans arguentibus.

o) Vid. Jll. GAUB. *Institut. Patb.* §. 440.

p) Plenam aëris historiam pathologicam exhiberi haud posse testatur idem Vir Jll. *ibid.* §. 441.

§. XX.

Quamvis vero aër, qualis est æstivus, magis quam alio tempore humorum motum intendit, atque adjuncta forte humiditate fibris relaxandis aptissimus fiat *q*), calor quoque & frigoris crebræ vicissitudines in poris vel relaxandis vel constringendis plurimum possunt, vix tamen ex his primis qualitibus satis deducere possumus, qui fiat, ut Febres continuæ paroxyzantes (§. IV.) hoc anno obveniunt, alio tamen, quum similis, quoad humiditatem, calorisque ac frigoris vicissitudines ratio ob-

fervetur, Febris tamen hæc non tantopere in populum grassatur. Quare pro epidemiis, saltem constitutionibus intermittentes extensas (§. IV.) crebras adferentibus, suspicari cogimur, singularem adesse quandam qualitatem, nondum forte satis exploratam, quæ ex aëre suscepta præcipue primis viis labem aliquam profundiorē affricet.

q) Vid. idem GAUBIUS §. 430. n. 8. Pertinet huc & HIPPOCRAT. Aphor. XXI. Sect. III.

§. XXI.

Id vero maturiori explorationi commendatum esto. Nos interea videbimus, quo pacto aëris primæ illæ & simplices qualitates primas vias colluvie acrium sordium implere, hæque inventis ibi jam ante cruditatibus sociatæ totum corpus impensius deinceps lædere & alterare possint. Proprietates illæ sunt *caliditas*, *frigiditas* r), hæque ambæ brevi tempore sæpius mutuo sese excipientes. *Humiditas*, quam & ex aqua, pluvia, & fluviorum exundantium, & ex terra calore radiorum solarium contrahit aër, præterea vero ex plantis, frugibus arboribus recens germinantibus exhalant, alienæ particulæ, partim quoque insectorum visum fugientium multitudine permiscetur, adeoque variis heterogeneis repletur fluidum illud aëreum.

r) De variis aëris vicissitudinibus, earumque in corpore humano effectibus tota JII. GAUBII Sectio legenda est *Instit. Patb.* §. 422-445.

§. XXII.

Ratione *caliditatis* sanguinem expandit, expansio facit, ut majus spatium occupet humor expansus, quam antea, ergo urget latera vasorum & augebit eorum dia-

metros, ergo etiam extrema & minima vasa; ergo intendet exhalationem & transpirationem. Frigiditas aëris (§. XXI.) in genere quidem contraria efficit priori qualitati, tanto autem magis & certius, sicubi frigiditatem comitetur humiditas, quam poros apertos constringere, & transpirationem suppressere, apud omnes in confesso esse persuadeor. Itaque si utriusque potestatis in humores & vasa efficaciam intra breve temporis spatium sæpius & alterne exferat, transpiratio mox movebitur, mox suppressetur. Ubi suppressitur ob poros constrictos transpirationæ materiei in extremitatibus vasorum ad superficiem desinentis copia detinebitur, detenta cumulabitur, atque subsequenter deinde humoribus calore & celeri cursu ferventibus obstructionum augmentum fiet s). Itaque vasa ista extrema, quorum fines sunt pori, turgent, nervorum extremitates reti cutaneo implexas partim prement, partim trahent & tendent, i. e. *spasmodice efficiunt*.

s) Vid. GAUBII *lib. cit.* §. 560. sq.

§. XXIII.

Quæ hæcenus exposui, manifeste illustrant, cum & pessima intra breve tempus, sæpius repetita facile in consuetudinem abeant, quo crebrius transpiratio provocetur, intendatur, suppressatur, eo magis disponi corpora ad habitum spasmodicum, in solidis subeundi, quibus sæpius strictionis excitantur.

§. XXIV.

Quum vero transpiratio maxime auferat ex humoribus nostris particulas & superfluas & nocivas t), non

solum illæ, quæ jam secreta sunt, & in extremis vasis subsistunt (§. XXIII.), remanent, sed istæ quoque, quæ proxime erant secernendæ; repelluntur igitur sive a venis revehentibus, communi humorum massæ refunduntur, redundant ad alia organa, nec modica parte ad illud amplissimum excretorium, cui cum superficie externa mutua analogia atque consensus intercedit, intestinalem canalem, in quem omnis generis humores confluunt *u*).

z) Vid. Jll. DE HALLER. *Pr. Lin. Phys.* §. 441.

u) Materiem perspirabilem suppressam, sicuti ad omnia fere corporis organa, pro datis circumstantiis deponi visa esse, ita & ad canalem intestinalem deferri non insolens phænomenon est; hinc & sæpius inde diarrhœa, sive hæc aliunde nata, perspirationis imminutio, vid. Jll. HALLER. *ibid.* §. 36. & 39.

§. XXV.

Et quid impedit suspicari ventriculum, duodenum & mesenterium facile & solemniter luere, si qua ex causa ortus in remotis partibus fuit spasmus, qui habitum externum constringit.

§. XXVI.

Sive igitur cruditates in primis viis a diætæ vitio (§. XVII.) adfuerunt jam initio, cum quibus illæ per cutaneam transpirationis actum toties interpellatum & interruptum, vel intus détentæ vel auctæ & amplius corruptæ impuritates coiverunt; sive a solo aëris epidemio vitio (§. XVIII.) productæ & ad hepar duodenum vicinasque partes delatæ & depositæ sint, illis sua, quam secum ferunt, indole primas vias infestando fibris inducunt molestem sensationem, quam contractio sequitur; eaque ad majores nervorum plexus propagata ex legibus consen-

fus, qui nervoso systemati cum vaforum virtute intercedit, ad arterias quoque propagatur, stringitur eorum diameter, sicque oritur spasmus ille (§. XV. XVI. XXI.), quem omnis Febris adeoque & continuæ paroxyzantis (§. IV.) individuum comitem esse supra monuimus.

§. XXVII.

Causæ antecedentes remotæ five procatarticae plures esse possunt. Sed præter illas, quæ in assumtorum qualitate, quantitate, ordine & tempore committuntur aberrationes, præcipue attendenda est humorum conspicua abundantia, quæ corpora suscipiendis ab aëre commotionibus & alterationibus aptissima reddit.

§. XXVIII.

Neque parum facit iracundia, præsertim suppressa *x*); refrigeratio diuturna in locis umbrosis & humidis admixta, scabies repulsa, gonorrhœa adstringentibus cohibita, fontium mineralium improvidus usus.

x) Iracundia in digestionis vitia impense sævit, vid. Jll. GAUB. *l. c.* §. 542.

§. XXIX.

Aliquando epidemiæ observantur (§. XVIII.), fereque hoc accidit, quando ætas calida & sicca præcessit, & autumnus copiosiores pluvias initio suo adfert præter consuetudinem durabiles *y*).

y) Prout §. XVIII. Jll. GAUB. not. *z.* diximus. Consentit HIPPOCR. *Aph.* XXI. & XXII. Sect. III.

§. XXX.

Visæ etiam sunt, quæ vere inflammatoriis stasibus, tum vero etiam ad illas proclivibus dispositionibus fuere adjunctæ, adeoque secundariæ z).

z) Vid. Cel. WERLHOFF. *Obs. de Febr.* Sect. II. §. VII. præsertim hoc evenire oportet, ubi a fragulorum caliditate exacerbata intermittens continuæ paroxyzantis genium induit.

§. XXXI.

Febris continua paroxyzans (§. IV.) duplex est Febris, continua nimirum & intermittens (§. V.). Quare considerandum est ex symptomatibus, cujus indolis sit illa continua acuta, quæ utpote vitæ periculum minitans præcipue debet curari.

§. XXXII.

Attendendum igitur præcipue, qui morbi ex prægressa vel præsentis constitutionis indole nasci soleant, aut in vicinis forte regionibus grassentur. Sic vernali tempore tusses, pleuritides, anginæ tonsillæ admodum crebræ sunt, nec raro emicant variæ humorum per exanthemata despumationes a), etiam sanguinis excretiones variæ evenire solent, eoque, magis, cum sanguis crebras ab aëre expansivo & rarefacto exagitationes (§. XXII.) patiatur, quare non mirum, si tertianis primo vere exortis conjungantur magis vel minus conspicua symptomata, fauces, pectus & caput affligentia; quorum copia in humoribus decumbentibus latent, excretionem s. sanguinea s. alia cujuscunque generis eliminandis.

a) HIPPOCRAT. *Aph.* XX. Sect. III.

§. XXXIII.

Igitur triplam fere indolem requiri manifestum est, ad quarum unam continua Febris propius accedat, vel catharralem mucidam stasin, vel mucido-fanguineam, vel fanguineam sinceram, ad inflammationem, nisi dissipetur, ruituram, cui triplici genio aliquando ex populari constitutione accedit, aliquid specificè malignum *b)* (§. XIX. XXI.) ex contagio quodam autumnali per hyemem sup-presso nunc quasi revivifcente & renovato.

b) Pertinet huc, ubi videtur morborum historia, quas sub subcon-
tinuæ malignantis nomine exhibet Cl. TORTI *Therap. Spec. Lib.*
IV. Cap. II. p. 219.

§. XXXIV.

Quando autem accedentibus caloribus æstivis salinæ oleosæque sanguinis nostri particulæ evolvuntur, exagitantur & ad putredinem disponuntur *c)* caustodes, cholericæ, lientericæ, torminosæ passiones facile sese adjungunt, unde visceribus potissimum hypochondriacis inflammatoria stasis imminet & adfertur. Atque quo magis autumnus accedit, eo frequentiores fere & graviores continuæ paroxyzantes visuntur.

c) Vid. Jll. GAUB. *loc. cit.* §. 424. nec negaverit quis, obvolitare tam in ipso aëre miasmatis quid, ad eundem effectum producendum idoneum.

§. XXXV.

Quum vero hæc omnia doceant ampliorem concurrentium causarum morbificarum, quæ se ordinariis Februum intermittentium causis adjungunt, easdemque implicant, & adaugent,

adaugent, prudenter æstimandum est, quid magis urgeat, ut isti prius occurratur, ea quidem via, quæ fit expeditissima.

§. XXXVI.

Febres continuæ paroxyzantes (§. IV.) ob morbi non raro supervenientis vel occulti rationem, periculi neutiquam expertes pronunciandæ *d*), hinc laudes securitatis, quas antiqua experientia Febribus remittentibus ac intermittentibus univèrsim decrevisse putatur, omnino moderandas esse, nemo prudens diffitebitur *e*). Ut enim malignam contumaciam ex quacunque causa ex consueta sibi indole deflecentem & lentas corporis corruptelas taceam, quæ paroxyfmi intercessione (§. III.) morbi vehementiam inducunt, pluribus ex Medicorum commentariis exemplis probari posset apoplectica, paralytica, soporosa, febribus supervenisse symptomata truculente Febres continuarum species induentes comitata *f*). Sic in nonnullis ægrotantibus circum quartum primariæ accessionis paroxysmum, ubi accessiones valde anticiparunt, contingit, ut profundiore somno naturali & tempore apyrexias sensu stuporis, ita ut capitis insolitam stupiditatem conquererentur, affligantur *g*), quibus frequentes vomitiones enormes, anxietates præcordiorum intollerabiles, dolores cardialgici, erysipelata præsertim in capite, syncopæ, deliria quasi phrenitica, cephalalgia atrocissimæ convulsionis, surditates & abscessus aurium obveniunt, quæ truculenta symptomata, nisi congruis occurratur remediis, pertinacissima haud raro fiunt, consequiturque vera apoplexia immedicabilis.

d) Per se jam periculofum & curatu difficillimum pronunciavit Cl. SCHACHT *Libr. cit.* Sect. I. Cap. IX. §. 4.

e) Vid. ea, quæ §. I. not. *a.* disputavimus.

f) Magna hic patravit Cl. MORTON, ubi protiformem intermittentis & continuæ Febris indolem fuse exposuit & morborum historias illustravit. Exercit. I. Cap. IX. & Exercit. II. Cap. II.

g) Vid. Cl. WERLHOFF, *Obs. de Febribus*, Sect. I. §. 1.

§. XXXVII.

Curatoriae indicationes in Febre nostra elucet ex habita ratione diversarum causarum (§. XXI. XXII. XXIII. XXIV. XXV.), a quibus proxima spasmodica scilicet diathesis fibrarum generis nervosi producitur & sustentatur. Methodus medendi in hoc morbo postulat remotarum (§. XXVIII.) & antecedentis causæ (§. XVIII. XIX. XX.) considerationem, iisdem enim vel sublatis vel correctis proximam (§. XXVI.) tollere aut minuere & mitigare imminensque vitæ periculum amoliri dabitur. Sicuti autem in tota hujus pseudoandrochinæ Febris (§. III. IV.) f. sporadicæ (§. XVII.) f. epidemicæ (§. XVIII.) modo remissior modo validior turba observatur, quæ ægrum assidue lacescit; ita perpetuo anceps prognosis est, vel enim leviora continuæ remittentis accidentia sistit *benigna*; vel præcipiti magis cursu defævit *perniciosa*; ac periodis tum vagis & incertis morbi ferocia, terrificisque symptomatibus male plectuntur agrotantes.

§. XXXVIII.

Si igitur Medicus in principio morbi accitus, accidentia morbi *benigna* (§. XXXVII.) animadverteret, in paroxysmo Febris non admodum soporoso, temperantibus, reficientibus ac lenitèr diaphoreticis, nempe Potionibus ex aquis florum Sambuci, Rubi Idæi, Cornu Cervi citrato, Nitro antimoniato diaphoretico non abl. Oxymelle simplicis, Syrupu Rubi Idæi edulcoratis uti consue-

tum est, ut calor moderetur & crisis accessionis exeuntis promoveatur. Remittente jam Febre, si post accuratum examen institutum deprehensum fuerit, quod primæ viæ copia fordium repletæ sint, indicatur harum primo digestio & ad exeundum apta mobilitas cum Salibus mediis, nempe Sale Polychresto e Sulphure & Nitro parato, Tartaro Vitriolato &c. solut. Lapidibus Cancrorum, Antimonio diaphoret. non abl. & Nitro maritatis, deinde *evacuatio* per alvum lenissima cum Pulpa Tamarindorum Lactis Sero soluta, Salibus laxantibus, ut Seignette &c. Mannatis aliisque similibus remediis, quæ neque fervorem & raptus perverfos, neque strictam deinde alvum inducere solent; vel *enematibus demulcentibus* injiciendis, largiter nitrosis. Hisce præmissis, exeunte & in remissionem observabilem terminato paroxysmo domandi proximi paroxysmi ergo, Corticem Peruvianum *b*) probe electum ac subtilissime tritum optime in substantia, quam minime aliis commixtum, ad drachmam integram pulveris altera quavis hora exhibere necesse est, ut infantia symptomata perniciose averterentur vel minuerentur, ac recidiva præcaveatur. In incremento & statu (§. X.) autem paroxysmi usus Corticis removendus, ejusque loco potio temperans reficiens ac diaphnoica supra memorata, sive alia ejusdem tenoris, reiteranda. Si nullo signo certo deprehendatur vias primas fordibus repletas esse, talibus scilicet, quæ a prægressæ diætæ ratione assumptorum vitiosa (§. XVIII.) cumulatae sint studendum est, ut intus generatæ noxæ ab epidemio aëris vitio (§. cit.) obtundantur, infringantur alteratæque jam subducantur. Hinc in accessionum remissione, Corticem Peruvianum, Floribus Salis Ammoniaci, Rheo, Nitro ac Camphora commixtum præbere conducit. Ceterum curandum est, ut statim finita accessionis crisi linteamina febricoso halitu polluta substitutis purioribus permutentur.

6) Magna est inter Autores dissensio, num in hac Febre Corticis maturus usus proficius sit, nec ne, qui ex solis intermittentibus continuo nexu junctis copulari existimant, utique Corticem suadent, e. gr. Jll SYDENHAM. & Jll. VAN SWIETEN *locis citatis* Damnant Cel. MEAD. *Min. & Prac. M. l. c.* & Cel. SAUVAGES *l. c.* Gen. IX. § 2. admittit tamen in ea specie, quam Tritæophium deceptivum appellat Gen X. Spec. 2. Secundum Cl. TORTI, qui *Ther. Spec.* Libr. V. Cap. V. Corticem in his Febribus laudat, cujusque sententiæ facile nostrum calculum apponimus, cum, si quæ alia, certe nostra Febris facillime in veram continuam & ardentem abeat, cui metaphemati prævertendæ omnes vires intendendæ sunt, confirmantur hæc eis, quæ doctè proponit Cl. WERLHOFF, *Obj. de Febribus l. c.*

§. XXXIX.

Quodsi vero ingenium morbi videatur malignum perniciosis accidentibus (§. XXXVII.) stipatum, ac, bene judicatis organini & vergentis naturæ indicationibus, prava periculosissimaque symptomata (§. XXXVI.) impense febricitantem, stupefactum & quasi balbutientem aut apoplectici instar immobilem, stertentem & soporofum comitentur i), aut urinæ vitium (§. XIII.) in conspectum veniat, proportio violentiæ insultuum expectandorum cum viribus corporis & valetudine reliqua est conferenda, consiliumque de Febre velociter fuganda ineundum, quo instans adfectus periculosus avertatur apoplecticus. Quare ad plethoram, si necesse est, imminuendam, & spasmodorum impetum frangendum, larga Venæ sectio administrata, Cantharides ad furas & nucham sunt admovendæ, ac simul, dum paroxysmus urget, si quid maligni subesse ex virium magno lapsu actionumque debilitate cognoscatur, illi in viscando, in crassandoque primo deinde educendo studeatur. Hoc scopo juvabunt absorbentia ex regno animali, nec omnino gelatinosa, nec omni orbata gelatina, sed parte ejus ablata porosita.

tem adepta, quæ & impuritatibus inviscandis iisdemque educendis idonea sunt. Talia junguntur cum Antimonio diaphoretico non abl. Liq. Cornu Cervi fuccinato, præbeanturque cum vehiculo Aquarum destillatarum, Flor. Thiliæ, Melissæ vel similium, juncto pauxillo Liquore Anodyno-mineralis Hoffmanni & Syrupo granorum Kermes q. f. ad gratiam; aut si magis arrideat, subinde offeratur modicus haustus ex Julapio quodam concinnatus ex Aquis destillatis diapnoicis & refrigerantibus cum analepticis, ut Flor. Sambuc. Rub. Idæi, additis Syrup. Rub. Idæi, Cerasorum nigrorum, quin Oxymelle simplici, Succo Citri recentis ac Nitro, quippe quibus crasis sanguinis continetur & resolutio nimia impeditur. Postea extra nimii orgasmus tempus, ineunte nempe accessionis declinatione, certum fidumque istud remedium antipyreticum, Corticem puto Peruvianum *h)* ocyus, ubi ruens hora urget, ad drachmam integram pulveris alcoholisati propinandum, ac altera quavis hora continuandum, quo gravis iste & increscens futurus paroxysmus; qui morbus est sui generis celerrimus ac periculosus, avertatur, naturæque robur addatur, lentor corrigatur, noxii motus prævertantur, orgasmus in herba suffocetur, & viscida dyscrasia febrilis solvatur. Hanc efficaciam specificè febrifugam Cortex Peruvianus probe electus, cui par non datur in colluvie febrili solvenda, experientia suffragante, tuto exserit, colluviei omnigenæ farcinam quam facillimè omnium subigit & suo demum consortio excutit & detrudit, hinc absque hac in Febribus continuis paroxyzantibus (§. IV.) Sisyphi saxum volvis, redivivusque morbus recidivusque labor te continuo vexabit vexabitque.

h) Quales historiae leguntur apud Cl. TORTI *Tber. Spec. Lib. IV. Cap. II. pag. 219. seqq.*

A) His in casibus fere divinum Corticem dixeris, cum ex *Pl. HARNII* experimentis demandæ Febrium malignitati sit aptissimus, vid. *Ejus Ratio Med.* Part. III. Cap. I. quantum & in subcontinuis malignantibus profuerit videre est apud *Cl. TORTI l. mox cit.*

§. XL.

Declinata aut consopita duntaxat accessione & positis in tuto ægri rebus conducit Corticem, licet in refractiori dosi, nempe omni trihorio ad drachnam dimidiam per aliquot dies exhibere, ex quo usu, prophylaxeos causa, continuato, radicitus denique avellitur & ita extirpatur morbus, ut nullum possit amplius emittere surculum; neque hoc medicamine desistendum est prius, quam paroxysmi fugati sint penitus & æger cum sanitate in gratiam rediisse videatur; id quod secundum *WERLHOEFFIUM l)* ex eo cognoscitur, si pulsus æquabiliter perpetuo bonus est, lingua sana, urina, qualis per sanitatem consueta, vel solito limpidior aliquantum & copiosior, appetitus naturalis vel naturali acrior, nullus dolor, nulla functionis turbatio, quæ sub Febre acciderunt.

l) Lib. cit. Sect. V. §. VIII. præsertim vero & æquabilem transpirationem urget, bonæ valetudinis indubium signum.

§. XLI.

Supereff Febre jam superata, ut sollicite præcaveatur & præcindatur omnis recidivæ occasio. Faciunt autem illam & facilius quoque, quam morbi initio eadem causæ, quæ & priorem Febrem induxerant. Victus incongruus & nimius, aër humidus & frigidus, iracundia, mœror, terror, fontium porro mineralium potus minus provide institutus, itemque purgantia, præsertim valentiora, quæ, cum non sine generis nervosi vellicatione &

tractione agant, hominibus a Febre nuper curatis data irritatione sua, qua villos intestinales vellicant, & ad motus tam secretorios quam excretorios accelerandos extimulant, facile febriles motus medicamentis vix refrænatos, denuo concitare, & ita mediate Febrim revocare valent.

§. XLII.

Studendum vero præcipue digestionì ciborum laudabili bonæque chylicationi. Sumatur post cibum medicamentum stomachicum, sc. Elixir quoddam ephracticum temperatum, vi tonica gaudens, ex Extractis amaris Chamæmeli, Absinthii, Gentianæ, Centaur. minor. Cortic. Aurantium & similibus ab omni ævo in usum ductis, cum Aqua Menthæ sine Vino paratum *m*). Quin Vini generosi modicus usus instar omnium salutaris esse potest, si cætera rite se habeant omnia. Præterea æger restitutus a morbo, quam primum fieri potest, moderato utatur motu in aëre liberiori puriorique.

m) Quin & roborandi quoque scopo *Cortex Peruvianus* laudes suas tuebitur, hanc enim ei vim tribuunt recentiorum experimenta quotidie fausto successu instituta, vid. Cl. SULZER *Theses de Cort. Peruv.* Argent. 1763. Thef. XI. pag. 21.

§. XLIII.

Coronidis loco sequentia adnecto consideranda:

- a) *Cathartica* lenissima antiphlogistica (§. XXXVIII.) indicata in principio quidem morbi locum inveniunt; purgantia autem fortiora, cum a circumferentia ad centrum ducant, & spasmos adaugeant. noxia sunt; dormientem enim in corpore hostem magis adhuc excitant, spiritus vero dissipant, viresque ita jam tum

debiles, quæque hoc in adfectu maxime conservandæ, magis etiam debilitant & prosterunt, sicque parti adficiendæ additionem addunt, merito hinc suspecta sunt, ac releganda potius & proscribenda quam præscribenda. Quodsi tamen alvus admodum obstructa sit, lenientia, uti Cremor Tartari, Salia media, quæ alvum apertum retinent, particulisque heterogeneis pandunt fores, admitti possunt, vel in horum locum substitui poterunt *clysteres*, caude tamen ac provide, & ne quid nimis; quæ omnia a prudentia Medici juxta ægri constitutionem aliasque circumstantias accurate moderari & in usum vocari queunt ac debent.

2) *Cum Vomitoriis* in Febre nostra caute mercandum est. Cum enim sub rigore febrili (§. VI.) & strictura partium extremarum sanguis versus parenchymata nobiliora copiosius reprimatur, fieri non potest, quin viscera præsertim sanguinea, hepar inprimis & lien, & quæ illis interjacent partes, solito majori obruantur sanguinis copia, qua demum laceffitæ fibræ ad fortio-rem extimulantur oscillationem; hinc emetica facile inflammationes, gravissimas suffocationes, pectorisque oppressiones a strictura & convulsione nervorum circa præcordia potius, quam a simplici congestione humorum intra vasa, aut colluvie in ipso ventriculi alveo squalente per consensum procurare valent. Quapropter si Febris a cruditate biliosarum vel saburræ viscido-acidæ copia oborta sit, reliquis conspirantibus, vomitum criticæ evacuationis vim exserere posse, haud abnego. Quodsi vero malum altius, nempe ex viscerum profunda labe humorum sanguineorum corruptela repetenda sit, vomitus haud sufficere poterit ad istam causam evellendam, sed potius motibus congestoriis ansam præbet perniciosæ. Qui igitur in tali casu vomitoria

mitoria exhibet, spasms superaddit spasmos, & oleum igni adfundit, fatalemque successum non morbi malignitati imaginariæ, sed perverſæ methodo imputare debet n). Poſſet ratiocinium ſimile adplicari ad

- 2) *Venæſectionem*, ſi vacaret. Ventilationes ſanguineæ per Venæſectionem, non niſi caſu eminentis admodum plethoræ commotæ, ubi major Febris præſentia, quam malignitatis ſuſpicio adest, ac ſtatus ſanguinis ad coagulationem magis quam reſolutionem vergit, hinc inflammationis ſientis aut jam factæ ſ. metuendæ apoplexiæ indicium animadvertitur, ſunt adplicandæ o). Quod ſi itaque Venæſectio e re eſſe ducitur, fiat in prima morbi acceſſione & quidem largior, ac in caſu metuendæ apoplexiæ ſectio venæ jugularis ſ. raninarum inſtituenda. Quando autem vires multum exhaustæ vacillant, ea abſtinendum eſſe duco.
- 2) Egregia ſunt, quæ de vomitoriorum uſu ſ. potius abuſu diſſeruit Jll. DE HAEN. *Rat. Med.* Part. I. Cap. II. eaque & hic aptum inveniunt locum.
- o) Venæſectio ex continuæ natura ut plurimum neceſſarium eſſe, lubens concedo, vid. OOSTERDYCKSCHACHT *Inſtit. Med. Pract.* l. c. Modo autem, ne quid nimio ante oculos Medicus habeat; enim RIVERIUS *Prax. Med.* Lib. XVII. Sect. II. Cap. VII. putridarum febrium methodum curatoriam huc quadrare monet.

§. XLIV.

Superſunt expendenda *Symptomata emergentia*, ut hæmorrhoides cœcæ, tenefmus, alvi adſtriſtio, aurium tinnitus, ſurditas, temulentia, rheumatismi, tuſſes, diarrhœæ, paſſiones hypochondriacæ, ſcorbutus, febris lenta, aliæque indaganda, quæ autem ob evitandam prolixitatem ſilentio præterire cogor, eaque cum longa ferie

D

apud Authores practicos , quorum plures adduximus ;
aliorumque deducta reperire detur , liceat te , B. L. , ad
egregia horum Virorum opera remittere.

§. XLV.

Itaque hæc sufficiant , quæ de proposito themate pro
ingenii modulo differere hac vice studui , ne limites Dif-
fertationis transcendam. Interim DEO T. O. M. pro
præstito suo auxilio humillimas persolvo gratias , cui &
hunc laborem , & omnes reliquos meos conatus , com-
mendo , quo saluberrimus ac speratus obtineatur

F I N I S.

Strasburg, med. Diss. (17. Hirschke
Hutke (17))

ULB Halle 3
005 361 729

WMA
VD18

TATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
IBUS CONTINUIS
ROXYZANTIBUS 6
SEU
MITTENTIBUS EXTENSIS
QUAM
MMI NUMINIS AUSPICIO
CONSENTIENTE
SA FACULTATE MEDICA
GRADU DOCTORIS
DE IN ARTE SALUTARI HONORIBUS
RIBUS ET PRIVILEGIIS
IMPETRANDIS
H. L. Q. C.
XXIX. AUGUSTI A. MDCCLXXI.
DITORUM EXAMINI VENTILANDAM SISTIT
AUCTOR RESPONSURUS
CHRISTIANUS HÖRLE
VORMATIENSIS.

ARGENTORATI
Ex Officina Universitatis Heitziana.

